

Ma-5758

~~L.V.b.3~~

ETT INLÄGG

I

MALTDRYCKSFRÅGAN

1894.

Af bryggeriägare i landet.

eh 1

Ett inlägg i maldrycksfrågan.

I närvarande tid, då Regeringen för statsvärkets behof påyrkar förhöjning af maltskatten och nykterhetsifrerene söka stämpla ölet såsom en rusdryck, hvars försäljning borde på allt sätt försvåras, ehuru ölets alkoholhalt blott med en eller annan procent är högre än i det svagdricka, som i nykterhetssakens namn skattefritt brygges och fritt till salu hålles, så synes, med hänsyn jämväl därtill att bränvin, utspädd till 22 procents alkoholhalt eller därunder och försatt med hvarjehanda okontrollerbara ingredienser, får så godt som fritt försäljas, följande inlägg i maldrycksfrågan ej sakna intresse för alla dem, hvilka oberoende af opinionens vindkast önska bilda sig en på fakta grundad öfvertygelse i saken.

Tillvärkningen af öl, som i Finland tidigare bedrifvits hufvudsakligast i hemmen, utvecklade sig sedan medlet af detta århundrade till en själfständig industri, så att år 1882 icke mindre än 114 bryggerier förefunnos inom landet. Ett stort antal af dessa bryggerier voro belägna på landsbygden och till deras uppkomst bidrog i ej ringa mån, att ölförsäljningen var alldeles fri och kunde idkas af hvarje person med handelsrättigheter. Denna frihet fortför till år 1876, då försäljningsrätten undergick väsentliga inskränkningar.

Öltillvärkningen var skattefri till år 1865, då det vid 1863 års Landtdag fattade beslutet att belägga bryggerierna med en volymskatt trädde i gällande kraft. I enlighet härmed beskattades hvarje kanna färdigt öl med 5 penni, och

skatten uppbars efter bryggeriernas egna uppgifter öfver tillvärkningens mängd. Detta mindre rationella beskattningssystem fortför till år 1882, då Ständerna förvandlade volym-skatten till maltskatt, beräknad efter 4 fmk pr centner, hvilken förändring trädde i gällande kraft år 1883. Sedan denna tid har beskattningen af maltdryckerna ytterligare en gång varit föremål för Ständernas behandling, nämligen år 1888, då med anledning af metersystemets införande en förvandling af det äldre mått- och viktsystemet till det nya genomfördes. Skatten bestämdes härvid till 1 fmk pr 10 kg, hvarvid en utjämning ägde rum, som likväl betecknade en ökning i maltskatten med 6,4 %. Skatteförändringen trädde i gällande kraft år 1889.

I nedanstående tabell sammanställas med ledning af oss tillgängliga uppgifter, som sträcka sig till och med år 1892, de vid landets bryggerier sedan maltskattens införande förbrukade kvantiteter malt samt storleken af den sedan år 1889 uppburna skatten, allt för kalenderår:

År	Beskattadt malt i kg.	Maltskattens storlek i fmk.
1883	4,632,351	—
1884	4,714,283	—
1885	4,541,061	—
1886	4,587,557	—
1887	5,060,400	—
1888	5,953,230	—
1889	6,931,617	693,162
1890	7,669,849	766,985 *)
1891	7,824,854	782,485
1892	6,552,524	655,252

*) I Regeringens till Ständerna aflåtna proposition om maltskattens höjning uppgifves det för skatten influtna beloppet under åren 1890—1892 något annorlunda. Det uppgår för

år 1890 till fmk 746,458: 43

» 1891 » » 788,961: 74

» 1892 » » 694,853: 10

Olikheten beror sannolikt därpå, att de af oss angifna talen, hvilka äro

Ur ofvanstående sammanställning framgår att maltförbrukningen öfverhufvudtaget varit stadd i tillväxt sedan maltskatten infördes. Under åren 1885—1886 kan ett mindre tillbakagående konstateras, enligt vår mening beroende på att resultaten af den nya pålagan först då begynte framträda. Maltförbrukningens stora minskning från år 1891 till år 1892, som uppgår till ej mindre än c:a 16 %, måste däremot särskildt framhållas.

Till förfullständigande af statistiken öfver maltskattens invärkan på bryggeriindustrin anföres ännu en synnerligt viktig omständighet. Bryggeriernas antal utgjorde år 1882 114, år 1892 endast 89, häri inberäknade landets två porterfabriker, emedan de till en väsentlig del också tillvärka öl. *Maltskatten har sålunda under den korta tiden af 10 år åstadkommit att icke mindre än 25 bryggerier inställt sin tillverkning.*

Att de öfriga bryggerierna öfverhufvud kunde bära den betydande och, det må uttryckligen betonas, från början synnerligt höga skatten, beror icke därpå, att ölprisen undergått en motsvarande höjning. Tvärtom har konkurrensen åstadkommit en obetydlig sänkning af dem. Men skatten hade en höjning af den tekniska fabriksdriften till följd. Liksom hvarje annan industrigren, som plötsligt under trycket af yttre förhållanden ser sin ställning allvarsamt hotad, måste bryggerierna införa ett rationellare arbetssätt och anskaffa nyare, delvis ganska kostsamma apparater, hvilka möjliggjorde utbytets ökande, med ett ord, använda alla medel som underlätta tillverkningen af ett på samma gång bättre och billigare öl. Sätillvida har maltskatten värkat förädlande på vår industri. Men det bör icke glömmas, att dessa framsteg endast kunde genomföras genom att väsentligen öka det i bryggerierna bundna kapitalet, hvarigenom deras rentabilitet i betydlig mån förminskades. De bryggerier, som icke förfogade öfver ett sådant kapital, gingo däremot under.

beräknade ur kvantiteten till beskattning uppvägt malt, icke innefatta förekommande skatterestitutioner, samt att skatten erlågges två månader efter uppmätningen och sålunda delvis uppbäres under påföljande år.

Maltskatten åstadkom sålunda i dubbelt mått svåra förluster för bryggeriindustrin.

Samma inflytande har införandet af skatt på öl utöfvat på bryggeriindustrin i andra länder. I det nordtyska skatteförbundet förefunnos år 1873, då öltillverkningen påfördes skatt, 13,561 bryggerier, år 1890 endast 8,769, såsom förhandlingarna från tyska riksdagen år 1892 gifva vid handen. Men det oakadt hade ölkonsumtionen varit i stigande. Förstnämnda år utgjorde ölproduktionen i rundt tal 21 milj. hektoliter, år 1890 hade den stigit till 34 milj. hl. I Bayern, ölets egentliga hemland, värkade skatten på öl, då den första gången pålades, på samma sätt som i Finland. De kapitalstarkare bryggerierna införde bättre arbetsmetoder och förskaffade sig mera utvecklade tekniska hjälpmedel. Det i bryggerierna nedlagda kapitalet ökades härigenom och detta påkallade åter en utvidgning af omsättningen. Härigenom uppkom en stark konkurrens, och de mindre kapitalstarka bryggerierna gingo under. Det oakadt var ölproduktionen stadd i tillväxt. Vid förnyad beskattning upprepades samma naturliga utveckling af sakernas läge. Då skatten för andra gången höjdes år 1889, nedgick ölproduktionen betydligt, emedan skatten nu öfverskridit sitt maximum. Baden, Würtemberg, Elsass-Lothringen och andra delar af tyska riket hafva att uppvisa samma följder af beskattningen.

Ofvan har framhållits att den skatt, som år 1882 påfördes bryggeriindustrin hos oss, var ovanligt stor. Härom kan åter en relation om förhållandena i Tyskland lämna upplysning. År 1872 infördes i nordtyska skatteförbundet en skatt på öltillverkningen, som utgör 4 rmk pr 100 kg malt, och denna skatt är ännu gällande, emedan regeringens sju särskilda gånger till tyska riksdagen framställda förslag icke vunnit folkrepresentationens understöd. Enligt officiella uppgifter af regeringen tillverkades år 1890 inom nämnda del af tyska riket 33,769,000 hektoliter öl, och skatten uppbars inom samma år med 30,239,700 rmk, hvilket för 1 liter utgör 0,9 pfennige eller 1,125 penni i finskt mynt. I Bayern är skatten efter den höjning densamma två gånger under-

gått betydligt högre. Då konsumtionen enligt angifna källa under 1890 utgjorde 12,332,000 hl. och den uppburna skatten 30,893,200 rmk, faller på hvarje tillvärdad liter öl en skatt af 2,5 pfennige eller 3,125 finska penni. Enligt uppgifter i Regeringens till Ständerna aflåtna proposition drager det inom Finland tillvärdade ölet för närvarande en skatt, uppgående till 2,5 penni pr flaska (å $\frac{2}{3}$ liter) eller 3,75 p. för hvarje liter. I Finland är maltskatten därför i det närmaste tre gånger så stor som i Nordtyskland och öfverstiger den i Bayern, där den är högre än i alla andra delar i Tyskland, med i rundt tal 20 %.

Denna ovanligt höga beskattning draga vi finska ölproducenter, oakadt vi arbeta under vida ogynsammare förhållanden än våra tyska kolleger. För att belysa detta må till först nämnas, att ölkonsumtionen där är betydligt större än hos oss, såsom af följande officiella siffror framgår. *) I nordtyska skatteförbundet uppgick ölkonsumtionen år 1890—91 till 87,8 liter pr person och år, i Baden till 103,2 liter, i Würtemberg till 173 liter, i Bayern till 221,2 liter, allt per år och innevånare. I Finland utgjorde den år 1891 10,3 liter per person och år, då årets ölproduktion 249,325 hektoliter **) fördelas på innevånarantalet, som uppgick till 2,412,135. Hvar och en industriidkare vet, under huru mycket lättare förhållanden en industri arbetar, som kan påräkna en så kolossal omsättning som den i Tyskland. Men äfven i ett annat hänseende är den finska bryggeriindustrin ojämförligt sämre situerad än den tyska. Ölförsäljningen hos oss försvåras nämligen i hög grad genom de under senaste tid tillkomna inskränkande bestämningarna, medan den i Tyskland öfverallt är alldeles fri.

Sistnämnda åtgärder, hvilka tillkommit för att försvåra ölets tillgänglighet, hafva redan i och för sig framkallat en

*) Siffrorna äro tagna ur tyska regeringens år 1892 till riksdagen aflåtna förslag till höjning af skatten på öl.

**) I detta tal ingår den under året tillvärdade portermängden, utgörande 3,370 hektoliter (Finlands industristatistik år 1891, senare delen, sid. 75 o. f.)

pinsam osäkerhet samt så betänkligt rubbat vår ekonomiska ställning, att vi med största bekymmer se framtiden an.

Redan år 1876 fråntogs de personer, hvilka å landsorten idka handel, rättigheten att försälja öl, i följd hvaraf ölkonsumtionen utom städerna betydligt minskades; meddelandet af ölförsäljningsrättighet öfverlämnades åt de kommunala myndigheterna. För bryggerierna på landet gäller numera den bestämning att mindre kvantiteter än 25 flaskor à $\frac{1}{3}$ liter icke få försälas. I hvilken mån kommunernas bestämningsrätt öfver försäljningen af öl till afhämtning eller utskänkning har invärkat på bryggerirörelsen inses lätt, då man betänker att en del kommuner helt och hållet förvägrat all ölförsäljning inom sitt område. I städerna var ölförsäljningen till afhämtning friare ända till den 1 Juni 1893, då rättigheten att försälja öl till afhämtning gjordes beroende af stadsmyndigheterna; detsamma gälde redan tidigare rätten att utskänka öl. Genom dessa bestämmingar har ölet intagit en mindre fördelaktig ställning än de spritdrycker, hvilkas halt understiger 22 %, emedan deras försäljning är så godt som fullkomligt fri. Det vida svagare ölet, hvars alkoholhalt sällan för de vanliga ölsorterna öfverstiger 4,5 %, och som är en ur naturligt material genom den renande jäsningsprocessen framställd oförfalskad produkt, har stälts sämre än sådana starkare drycker, hvilka under namn af punsch, portvin o. dyl. öfverallt tillhandahållas arbetaren i städerna och utgöra mer eller mindre utspädda och okontrollerade spritblandningar.

Följderna af stadskommunernas fria bestämningsrätt öfver ölförsäljningen hafva icke undgått att visa sig, oaktadt förordningen därom varit gällande endast under sju månader. I tvänne af landets städer har, för att angifva ett exempel, hvarje minutförsäljning och utskänkning utom på de bättre restaurationerna blifvit förvägrad. Följden häraf är att afsättningen vid bryggerierna betydligt minskats, vid ett bryggeri med icke mindre än 60 %.

Äfven konkurrensen med de i stor skala tillverkade och till försäljning afsedda s. k. hembrygda maltdryckerna,

hvilka obeskattade under namn af nykterketsdrycker hem-bjudas arbetaren i många af våra större städer ehuru de under vissa stadier af jäsningen innehålla ända till 2 % alkohol och mera, såsom genom analyser blifvit utrönt, har i viss mån menligt återvärvat på bryggeriindustrin, emedan svagdrickats afsättning därigenom förminskats.

I korthet kan således bryggeriindustrins utveckling sedan maltskatten infördes samt dess nuvarande läge karaktäriseras på följande sätt. För att motarbeta skattens ruinerande värkan voro bryggerierna tvungna att öka sitt kapital för att ernå ett bättre utbyte och förstora produktionen. I följd häraf gingo de bryggerier under, hvilka saknade medel att utvidga sin rörelse. Ökningen af kapitalet åstadkom en förminskning af affärens räntabilitet *), hvarjämte produktionens nödigblifna stegrande framkallade en stark konkurrens på de orter, där flere bryggerier funnos. Dessa förhållanden i förening med de inskränkande bestämmingar rörande ölets försäljning, hvilka efterhand tillkommo och hvilka medförde så vidtgående inskränkningar i näringsfriheten, att desamma ej bordt utan motsvarande godtgörelse åt bryggerierna genomföras, hafva försatt dem i en så beroende ställning, att deras existens kan med ett slag tillintetgöras. Slutligen hafva vi, liksom alla andra industriidkare, haft att kämpa med de svårigheter den allmänna penningebristen förorsakat och den stora osäkerhet som i öfrigt kännetecknat de tvänne senaste årens ekonomiska förhållanden. Vi på-

*) Upplysande i detta hänseende äro de siffror, som vid tyska riksdagen år 1892 meddelades beträffande minskningen af det i aktiebryggerierna inom nordtyska skatteförbundet nedlagda kapitalet. Medeltalet af de utdelade dividenderna utgjorde:

År	1887	8,8	%.
»	1888	8,46	»
»	1889	7,71	»
»	1890	6,76	»
»	1891	6,01	»

Ett nedåtgående af de finska aktiebryggeriernas dividender har likaså kunnat tydligt skönjas under de senaste åren.

minna endast om att maltförbrukningen från år 1891 till år 1892 nedgick med icke mindre än 16 %.

Hvar och en som tager dessa omständigheter i allvarligt öfvervägande måste medgifva, att bryggeriindustrin för närvarande icke befinner sig i en afundsvärd ställning.

Och nu planlägges — för att råga måttet — en ökning af maltskatten, enligt uppgifter i tidningarna uppgående till 50 %.

En jämförelse med andra industrier i detta land låter skilnaden mellan dem och bryggeriindustrin, hvad beträffar åtgärderna för möjliggörandet och underlättandet af deras existensvilkor, framträda särdeles prägnant. Regeringen har i allmänhet med prisvärdt nit egnat den inhämska industrin sin uppmärksamhet och värksamt ingripit med direkta understöd och förmånliga statslån samt andra åtgärder, när det gällt att utveckla en ny industri eller att bispringa en redan bestående, som genom yttre oförutsedda förhållanden råkat i trångmål. Vi hade därför haft skäl att vänta att Regeringen, då den för bryggerierna, som under en lång följd af år med stora summor, under de två senaste åren med i medeltal 720,000 fmk bidragit till statens inkomster, planlägger en ny pålaga för att ytterligare öka dessa, också varit betänkt på att bereda denna industri — väl inga företrädesrättigheter, ty på sådana göra vi oss ingen räkning — men åtminstone några lättnader, som skulle sätta oss i stånd att bära denna stora skatteökning. Härom torde emellertid Regeringens proposition till Ständerna icke innehålla ens en antydan.

Men, invänder man, den föreslagna ökade maltskatten är en bevillning, afsedd att jämt fördela sig på den allmänhet, som konsumerar öl. Huru härmed förhåller sig skola vi försöka klarställa i det följande.

Vid en höjning af maltskatten framställa sig själfmant följande frågor till vårt besvarande:

Draga bryggerierna själfva den ifrågasatta skatten? Eller kan denna fullständigt eller delvis öfverflyttas på konsumenterna?

Skattens egenskap af bevilning förutsätter såsom nämndt att den drages af konsumenterna och att bryggerierna således blott behöfva höja priset på sin vara för att hålla sig skadeslösa. Men den som känner huru förhållandena i själfva värdet gestalta sig för en industri, hvilken ser sig tvungen att med ett slag fördyra sina produkter, måste medgifva att en sådan angelägenhet icke ordnas på ett så enkelt sätt. För vår del äro vi öfvertygade därom, att mycket få sannolikheter för närvarande finnas för möjligheten att höja ölpriset. I alla händelser är detta icke genomförbart utan väsentliga rubbningar af nu bestående förhållanden inom bryggeriindustrin.

Vi erinra till först därom, att konkurrensen efter år 1883 bragte ett stort antal bryggerier att inställa sin drift. Sedan dess har samma i alla ekonomiska förhållanden mäktigt ingripande faktor varit stadd i ett jämt stigande och sin höjdpunkt har den nått under de två senaste åren, då ölförbrukningen undergick en väsentlig minskning och de restriktiva åtgärderna mot ölet nådde sin spets. Tidigare har framhållits att maltförbrukningen från 1891 till 1892 nedgått med 16 %; från år 1893 föreligga ännu icke officiella uppgifter, men enligt vår erfarenhet om omsättningen torde den ytterligare nedgått. Afsättningen har således faktiskt minskats under senare tid, men hvarje bryggeri måste det oaktadt, för att en del af dess för en större produktion afsedda kapital icke skall ligga värdelöst, arbeta på att hålla den på samma nivå som under året 1891, hvilket härutinnan betecknar vändpunkten. Att härigenom en oerhörd konkurrens skall uppstå är uppenbart, och att den vid en ifrågasatt ökning af ölpriset skall hafva ett afgörande inflytande är äfven själfklart. Följande de allmänna lagar konkurrensen utstakat skola de bättre situerade bryggerierna till en början nöja sig med en betydligt reducerad eller ingen vinst och i stället, under förväntan på bättre tider, arbeta på att ytterligare förfullkomna fabriksmetoderna. De mindre kapitalstarka affärerna kunna icke göra detta. Antingen måste de höja priset på sina tillverkningar, i hvilket fall de icke

kunna räkna på afsättning, eller också bibehålla det och i stället för vinst inhösta en årlig förlust. I hvartera fallet betyder detta deras ruin. De kunna icke, såsom de flesta andra industrier, fortsätta med sin tillverkning och samla den tillverkade produkten på lager för att under bättre konjunkturer åter försälja den. Detta motsätter sig naturen hos ölet; det kan icke lagras huru länge som helst, utan måste försäljas inom en viss bestämd kortare tid, eljes förstöres det.

Att ölets beskattande icke har en motsvarande höjning af dess pris till följd visar en tidigare erfarenhet från eget land. Då det rationela beskattningssystemet år 1883 infördes, stego icke ölprisen, utan äro de för närvarande tvärtom litet lägre än då. Ett liknande förhållande kan konstateras i andra länder, där en fortgående beskattning af ölet ägt rum. Om en stegring i priset åstadkommits, har den efter två till tre år återgått till det förra, men i ingen händelse uppgått till ett mot skatten svarande belopp.

Ett indirekt sätt att afvältra skatten på dem, som förbruka produkterna af vår tillverkning, vore att göra ölet proportionsvis sämre och mindre rikt på närande beståndsdelar. Denna fråga har tagits i öfvervägande äfven inom tyska riksdagen, då förslag om förhöjd ölbeskattning behandlats, men där stött på det bestämdaste motstånd. Utom att det för en intelligent bryggare, som under årtal arbetat på att förbättra sin vara och äfven lyckats däri, vore rent af motbjudande att med vett och vilja åter göra den sämre, så spelar åter i detta fall konkurrensen en så afgörande roll, att något sådant troligen icke skulle kunna ske. Alla bryggeriers existens hotas icke i lika hög grad af skatteförhöjningen, och naturligt är att de i ekonomiskt hänseende lyckligare lottade bland dem icke skola tillgripa en sådan åtgärd. De som möjligen blefve tvungna att brygga ett sämre öl skulle icke inhösta däraf annat, än att de förlorade sin kundkrets. Härmed är dock icke sagdt, att på mindre orter, där konkurrensen är liten eller ingen, icke en försämring af varan skulle kunna inträda, till skada för den konsumerande allmänheten.

I sammanhang härmed må framhållas, att en sträfvan gjort sig gällande inom den finska bryggeriindustrin, gående ut på att brygga ett så alkoholsvagt öl som möjligt samt att vänja publikens smak vid ett sådant. En åtgärd i denna riktning fördyrar emellertid produktens tekniska framställning icke allenast därigenom, att ett på en svagare stamvört brygdt öl är svårare att erhålla lika godt och lika hållbart, utan också på den grund, att råvaran måste vara af en särdeles jämn och god beskaffenhet och således är dyrare. Ett svagt hållbart öl är således icke alltid det billigaste, åtminstone icke billigare än det på en starkare ursprunglig vört brygda, hvilket ofta nog utan vidare antages af utomstående.

Beträffande möjligheten att öfverhufvud afvältra en skatt, som pålägges en industri, taga vi oss friheten att här citera ett uttalande af den tyska nationalekonomen *Schmoller*. *)

»Att tala om en enkel afvältringsprocess från producenten på konsumenten låter sig icke göra. De olika möjligheterna för ett afvältrande (*Überwälzung*), såsom försämring af kvaliteten, en förbättrad produktion i förening med fabriksdriftens uppdrifvande och de mindre och svagare existensernas undertryckande, vinstens förminskning hos producenter och mellanhandlare, stegring af prisen, förekomma alla och det är icke omöjligt att de samtliga utöfva en bråkdelen af den totalvärkan, som i enskilda fall åstadkommes. Man kan likväl icke påstå, att prisens höjande i enskilda fall har kunnat genomföras.»

Konsekvenserna af det ofvanstående äro, att *bryggerierna icke kunna afvältra den ifrågasatta förhöjda maltskatten*. Detta kan öfverhufvud först då lyckas, sedan *ett antal bryggerier under en kortare eller längre öfvergångsperiod gått under*, påvärkade af den nya tungan, och de återstående i motsvarande mån utvidgat sin rörelse, såsom fallet varit i Bayern, Würtemberg och andra delar af det tyska riket. *Skatten blir under inga förhållanden en konsumtionsskatt, utan en näringskatt, som med oerhörd tyngd träffar en enda industrigren.*

*) Jahrbücher für Gesetzgebung und Verwaltung, sid 603.

Den som tagit del af det ofvanstående eller eljes äger kännedom om bryggeriindustrins nuvarande läge inser utan vidare, hvilka följder den ökade pålagan skall medföra. För staten betecknar den inträdande krisen inom bryggeriindustrin en betydande förminskning i den inkomst, som beräknats inflyta genom skatteförhöjningen. Det är vanskligt att på förhand noggrannare beräkna storleken af denna minskning, men då man tager i betraktande att den nuvarande skatten är ovanligt hög, ja den högsta möjliga, som utan att leda till skada för bryggeriindustrin i dess nuvarande utveckling öfverhufvud kan bäras af densamma, så kan man förutsätta, att följderna af skatteökningen blifva vidtöfattande och minskningen af statens inkomst i motsvarande mån betydlig — kanske så stor, att den ökande skatten efter några år icke är större än för närvarande. Under sådana förhållanden är den nya pålagans förnämsta uppgift förfelad. Men för bryggeriindustrin betecknar dess införande svåra förluster, icke allenast beträffande det i bryggerierna nedlagda kapitalet, utan äfven i det hänseende, att flere bryggeriers existens med ett slag blifver förintad.

Då det gäller en af landets större industrigrenar, måste ölbryggeriindustrins tillbakagående menligt återvärka på en mängd andra förhållanden, främst *landtbruket*, som har stora intressen att bevaka vis à vis densamma. Bryggerierna använda nämligen till en stor del, i de inländska städerna uteslutande inhämskt korn såsom råvara. Landets bryggerier förbrukade

under år 1889	4,479,789 kg inhämskt korn *)
» » 1890	4,457,366 kg » » **)

Efter ett pris af 18 p:i pr kg representerar detta
för år 1889 en summa af 806,362 mk.,

» » 1890 » » » 802,325 »

eller i rundt tal 800,000 mk i året. Då det finska kornet,

*) Finlands officiella industristatistik för år 1889, senare delen, sid 71.

**) Finlands officiella industristatistik för år 1890, senare delen, sid 75.

så vidt oss är bekant, icke exporteras och icke är i högre grad eftersökt utomlands, skulle den minskning i dess användning, som direkt åstadkommes genom att ett antal bryggerier vore tvungna att inställa sin produktion och indirekt genom att de öfriga ännu i högre grad än hittills måste förarbeta utländskt korn, hvilket ger ett bättre utbyte, helt visst medföra en sänkning i kornprisen. Äfven i ett annat hänseende är jordbrukaren intresserad i bryggerirörelsen, nämligen däri, att denna i biprodukterna, mäsik, maltgroddar och slösad, till billigt pris lämnar honom ett värdefullt kreatursfoder.

Bland andra industrier, hvilka icke kunna undgå att i större grad påverkas af den inträdande krisen inom bryggeriindustrin, omnämnas korkfabrikerna, glasbruket och tunnbinderiindustrin, hvilka i bryggerierna äga sina hufvudsakligaste afnämare. Och ännu mera behjärtansvärdt är, att ett stort antal arbetare, af hvilka hvarje bryggeri äger sin vana och skickliga stamtrupp och hvilka jämte sina familjer utgöra flere tusen personer, skulle blifva brödlösa. För många af dessa vore eventualiteten, att färre eller flere bryggerier skulle gå under, ett hårdt slag, isynnerhet för dem som på grund af sina kunskaper uteslutande äro hänvisade till ett arbete inom denna industri. Storleken af bryggeriernas arbetspersonal framgår äfven däraf, att aflöningen för personalen uppgår approximativt till 1 ½ — 2 miljoner mark årligen.

* *

Då Regeringen såg sig om efter ett lämpligt skatteobjekt och härtill valde maltet, leddes den härvid utan tvivel, åtminstone i någon mån af den allmänt utbredda åsikt, att bryggeriindustrin fortfarande befinner sig i en gynsam ekonomisk ställning. Huru härmed förhåller sig hafva vi sökt klargöra i det föregående. Att ett annat åskådningsätt, som hufvudsakligen företrädades af nykterhetssträfvandets längst hunna förkämpar, nämligen att ölet är en rusdryck och på grund häraf måste bekämpas, till någon del också

bidragit till detta val, kan man taga för gifvet. Det äger därför sitt intresse att se, huru regeringar och folkrepresentanter i andra länder uttalat sig i denna fråga.

Bland länder, i hvilka ölkonsumtionen likasom hos oss är jämförelsevis ringa, må till först nämnas Frankrike. Franska deputeradekammaren behandlade mot slutet af år 1892 ett lagförslag (N:o 1347 af Chambre des Deputés tryckta handlingar), hvari föreslås att skatterna *på öl och andra hygieniska drycker*, såsom vin och fruktvin, skulle sänkas, medan bränvinets skattefrihet alldeles skulle upphävas. Skatten på ölet skulle minskas med 10 milj. francs, den på viner och fruktviner med 68 milj., hvaremot bränvinsskatten skulle ökas till 58 milj. francs. Kort därpå beslöt deputeradekammaren uppfordra franska regeringen att *upphäfva hvarje skatt på alla sorters öl*; såsom motiv anføres, att denna dryck *är hälsosam och har karaktären af ett näringsmedel för folket*. Samma tankegång, att i lagstiftningen gynna ölet på de starkare dryckernas bekostnad och befria det från tryckande pålagor, kan spåras i de förslag som tid efter annan uppdykt i England. Endast på grund af ölskattens stora finansiella betydelse har denna tanke därstädes icke kommit till utförande. Äfven i Danmark är man, att döma af uttalanden i landets präss, betänkt på att sänka skatten, på grund af den ökade bränvinskonsumtion dess införande haft till följd, hvarom mera längre fram. Det återstår ännu att nämna, att öltillvärkningen i Sverige, hvars ekonomiska och konsumtionsförhållanden närmast likna våra, ännu i denna stund är skattefri.

Från ölets hemland Tyskland kan i anfördt afseende framdragas det märkliga faktum, att riksdagen sedan år 1872, då ölskatt först infördes i det nordtyska skatteförbundet, icke mindre än 7 gånger afslagit regeringens förslag att höja skatten. Detta oaktadt de tyska finanserna tryckas af landets oerhördt stora militär-budget och det tyska folket är betungadt af ovanligt höga både direkta och indirekta skatter, så att lifsmedel och andra nödvändighetsartiklar äro belagda med sådana. Skulle ölet värligen icke vara

annat än en lyxartikel och endast finnas till för att befrämja superiet, så hade det utan tvifvel lika många gånger fått bära en skatteförhöjning, som regeringen hade föreslagit den. Men i Tyskland betraktas ölet icke allenast icke såsom en lyxartikel utan tvärtom såsom ett lifsmedel, hvilket öppet uttalas af tyska regeringen i motiveringen till det senaste förslaget (från år 1892) att höja ölskatten. Däri säges: »Omisskänligt är, att ölet har en hög ekonomisk betydelse, ity att detsamma icke enbart kan tilläggas egenskaperna af ett njutningsmedel, utan *därjämte äfven äger karaktären af ett födoämne.*» Vid ofvannämnda tillfälle gälde det att för militärstyrkans ökande åstadkomma en skattebevillning uppgående till 60 milj. rmk., hvaraf c:a 26 milj. skulle falla på ölet. Oaktadt tyska riksdagen måste vara betänkt på att genom införande af andra nya skatter åstadkomma denna summa, blef förslaget förkastadt. Och det förtjänar framhållas att detta förslag icke afsåg skattens höjande ens till det belopp, som nu belastar öltillvärkningen i Finland och utgör 3,75 pi per liter, utan endast till 2,25 pi (1,8 pfennige).

Hufvudmotivet för åtgärderna beträffande skattens aflyftande från ölproduktionen eller införandet af en skattelindring för densamma stöder sig på den erfarenhetssats, att *ölet tillkommer förmågan att förminska förbrukningen af bränvin och andra starkare spritdrycker.* Denna erfarenhet synes icke vara allmännare känd hos oss, hvarför vi tillåta oss att anföra några upplysande statistiska siffror från olika länder.

Detta framgår särdeles tydligt från följande tabell, som visar förhållandet i olika delar af Tyskland. Siffrorna äro hämtade ur den tyske hygienikern, geheime-sanitetsrådet *Baers* arbete: »Die Trunksucht und ihre Abwehr» (superiet och dess afvärjande) 1890 sid. 27.

Förbrukningen per innevånare utgjorde årligen i liter: *)

*) Siffrorna utgöra medeltal af 16-års perioden 1872—1888, hvarför de äro något lägre än de tidigare anförda, hvilka hänföra sig till 1890 och äro meddelade af tyska regeringen i dess år 1892 till riksdagen inlämnade förslag om förhöjd ölskatt.

	Alkohol beräknad såsom 100% rävara	Öl	Vinpro- duktion
Posen	13,0	24	—
Schlesien	13,0	57	—
Brandenburg med Berlin	12,8	94	—
Pommern	10,8	35	—
Ost- och Västpreussen	9,2	36	—
Hannover, Braunschweig, Oldenburg	7,8	47	—
Prov. Sachsen med Thüringen	7,4	115	—
Westfalen och Lippe	7,2	68	—
Mecklenburg	6,4	54	—
Konungariket Sachsen	6,4	120	—
Slesvig-Holstein	5,1	59	—
Elsass-Lothringen	4,8	45	79
Hvardera Hessen	4,5	84	14
Rhenprovinserna	4,0	65	8
Baden	2,8	78	41
Bayern	2,7	209	9
Württemberg	1,8	144	23

Härtill kunna vi tillägga följande siffror, som ensamt hänföra sig till Nordtyskland och Bayern. Såsom förhandlingarna vid tyska riksdagen i början af år 1893 gifva vid handen, uppgår bränvinsförbrukningen i Bayern icke fullt till en tredjedel af den i nordtyska skatteförbundet. I Bayern konsumerades år 1890 2,7 liter bränvin pr år och innevånare, i det nordtyska förbundet 7,9, hvaremot ölförbrukningen i förstnämnda land utgjorde *) i rundt tal 220 liter, i Nordtyskland 87,8 liter pr år och innevånare. Detta är så mycket anmärkningsvärdare, hvilket uttryckligen bör betonas, som skatten på bränvin i Bayern är betydligt lägre (0,84 rmk pro person och år) och bränvinet betydligt billigare än i Nordtyskland (där skatten utgör 3,70 rmk pr år och

*) Siffrorna äro tagna ur tyska regeringens proposition till riksdagen om förhöjd ölskatt och äro således officiella (jämför noten å föregående sida).

innevånare). Bränvinets utträngande genom ölet framgår äfven ur följande uttalande i en officiell berättelse från handelskammaren i Posen:

»Det mest talande beviset för att ölet på grund af sin billighet uttränger bränvinet är väl det faktum, att man ännu för två år sedan icke kunde få öl i de talrika distrikten vid polska gränsen, medan det nu anträffas öfverallt. Medan bränvinsfabrikanterna vid denna tid helt och hållet beherskade marknaden, försände foror åt alla håll samt endast då och då af tillmötesgående mot bryggaren lade ett litet fat öl till sin fora, är förhållandet nu alldeles omvänt.»

I Danmark har samma erfarenhet blifvit gjord, oaktadt ölskatt existerat där endast några år. Kontorschefen i danska finans-departementet, den framstående nationalekonomen *Jul. Schowelin* har nyligen utgifvit en serie undersökningar *) om förbrukningen af öl och bränvin under året före och efter ölskattens införande i Danmark, hvaraf framgår följande: Under första året efter skattens införande sjönk ölförbrukningen med $15 \frac{2}{3}$ %, hvaremot bränvinsförbrukningen steg med $9 \frac{1}{4}$ %. Beträffande skattens verkningar i det dagliga lifvet har författaren gjort följande iakttagelser:

Hos allmogen hade man före skattens införande allmänt begynt använda bayerskt öl i hemmen, i regeln dock endast vid gillen och till undfägnande af gäster. I vissa trakter var man på väg att använda ölet såsom hvardagsdryck. Denna utveckling stannade med skattens tillkomst; ölet trängdes tillbaka och ersattes med bränvin, konjak och rom. I de jämförelsevis få, i regeln mera välmående trakter, där bayerskt öl förut trängt ned till torpare och backstugusittare, så att de själfve någon gång köpte sig en butelj öl eller drucko den hos landthandlaren, eller så att deras husbonde gaf dem bayerskt öl under slåttern, inträdde med skatten ett tvärt omslag; ölet ersattes genast med bränvin. På de utskänkingsställen, som besökas af landtbefolkningen, har

*) »Resultater af en enqvêtemæssig Undersøgelse af Öl- och Brændevinsforbruget i Danmark 1890—92».

ölprisets höjning medfört en minskning i ölförbrukningen och en stigning i förtäringen af s. k. kaffepunsch. Samma värkan har ölskatten visat på städernas arbetarebefolkning, som öfvergifvit ölet och tillgripit bränvinet, antingen rent eller i form af usel s. k. konjak.

Slutsumman af författarens iakttagelser kan uttryckas på följande sätt:

För hvarje fotsbrädd ölet viker tillbaka, rycka bränvinet och konjaken fram. Den vanliga trakteringsåtgången är nu 5 till 6 supar i stället för de förut öfliga två halvorna öl. Där förut togs en »snaps» till maten tagas nu äfven »snapsar» under samspråket, och ju lägre man stiger ned i samhällslagren, desto flere äro »drinkarena» och måttligheten bland mängden mindre.

Från andra länder hafva vi icke haft tillgång till statistiska siffror, men den omständigheten, att lagstiftningen i många länder dels förminskat, dels afskaffat skatten på öl, dels står i beråd att vidtaga åtgärder i sådant syfte, måste betraktas såsom ett bevis på att samma erfarenhet äfven där blifvit gjord.

Hvad slutligen beträffar öl- och bränvinskonsumtionen i Finland, så visar statistiken, att de äfven här stå i ett omvändt förhållande till hvarandra. Upplysande i detta hänseende är följande tabell, hvori sammanställas siffrorna öfver bränvins- och ölproduktionen under åren 1884 och 1891, det första och sista året, från hvilka en fullständig statistik är tillgänglig:

År	Antalet innevånare	Tillvärkadt bränvin af 50 % vid 15° C. i liter	Tillvärkadt öl i hektoliter *)	Liter brän- vin pr år och inne- vånare	Liter öl pr år och inne- vånare
1884	2,176,421	11,341,743	130,495	5,12	5,99
1891	2,412,135	7,573,000	249,325	3,14	10,33

*) Talen i denna kolumn innefatta äfven den tillvärkade mängden porter.

Tilläggsvis bör omnämnas, att bränvinsförbrukningen under åren 1892 och 1893 ytterligare nedgått i betydlig mån. Den utgjorde per år och innevånare:

År 1892	2,74 liter *)
» 1893	1,93 »

Hela det ofvananförda materialet bevisar tillfyllest den viktiga satsen, att

ölet är i stånd att uttränga bränvinet, samt att en genom ökad skatt framkallad minskning i ölkonsumtionen åstadkommer en stegrad förbrukning af bränvin.

Då ölet betraktas såsom en rusdryck, isynnerhet af dem, som stå i det mest framskjutna ledet bland nykterhetsiffrarna, må det tillåtas oss att anföra hvad erkända medicinska auktoriteter yttra härom.

Den genom sina skrifter emot alkoholnissbruket bekanta läkaren, geh. sanitetsrådet *Baer* säger i sitt arbete »Superiet och dess afvärjande», sid. 59: »Ölet värkar, njutet i måttlig mängd, genom sina upplifvande, uppfriskande, stärkande, därtill i viss mån närande egenskaper fördelaktigt på organismen, och bildar såsom folkdryck (Volksgetränk) i vidsträcktaste mening bränvinets öfvermäktiga fiende. — — — För att ernå detta (bränvinets undanträngande), är hvarje nedsättning af ölskatten och i ännu högre grad anläggningen af små bryggerier — för att åstadkomma de små bränneriernas undergång — att förorda».

Professor *Rosenthal* i Erlangen, en annan berömd hygieniker och läkare, säger i sin skrift »Ölet och bränvinet i deras betydelse för folkens hälsa,» pag. 45, följande ord:

»Vi måste anse det som en lycka, att ölet öfveralt där det är lätt tillgängligt och billigt gör bränvinet platsen stridig och utgår segrande ur kampen. Det är därför riktigt om man säger, att ölet är en af de viktigaste häfstängerna för

*) Dessa tal äro beräknade med ledning af de siffror öfver bränvinstillverkningen i landet, hvilka af Regeringen meddelats 1894 års Ständer i propositionen N:o 6.

framstegen i kultur, emedan det uttränger det barbariska och mot civilisationen fientliga bränvinet och inför sin milda värkan i stället för den fördärflligare och farligare. Där det icke växer vin, som är tillräckligt billigt för att blifva folkets dryck, hafva vi all orsak att gynna ölkonsumtionen för att bekämpa bränvinet».

Hygienikern doktor *J. Munch* i Berlin yttrar med anledning af den år 1892 i Nordtyskland planlagda skatteökningen på öl följande ord: »Då vi, såsom erfarenheten visar, icke kunna undvara ett alkoholhaltigt njutningsmedel och då ölet är ett jämförelsevis oskadligt sådant samt tillika är ett födoämne, då ölet därjemte visat sig vara vår värsammaste bundsförvandt i striden mot bränvinspesten, så kunna vi från vetenskaplig ståndpunkt endast med glädje motse och på det eftertryckligaste förorda alla åtgärder, hvilka afse att erbjuda folket denna relativt oskadliga dryck i möjligast billig och närande form. Å andra sidan måste man med de största betänkligheter motse alla åtgärder, hvilka afse att fördyra detta viktiga njutnings- och näringsmedel för folket och åter indirekt befordra det långsamt aftagande missbruket af bränvin.»

Flere andra auktoriteters uttalanden, t. ex. hygienikern doktor *Uffelmanns*, som äfven anser ölet såsom ett viktigt näringsmedel, kunde ännu anföras, om utrymmet tillåte detta. Detta är ej heller nödigt. Det säger sig också själf att ölet, enär det innehåller endast $\frac{1}{8}$ à $\frac{1}{12}$ af den alkoholhalt, som förekommer i bränvin, konjak och andra dylika drycker, är att föredraga framför dessa. Då ölet därjämte innehåller närande beståndsdelar, såsom sockerarter, dextrin m. m., och den däri ingående ringa mängden alkohol på grund af tillvärkningssättet är renare och fri från de skadliga finkeloljorna, så synes utan vidare utläggning ölet böra med allt skäl betraktas, ej såsom ett berusnings- utan såsom ett näringsmedel. Och då härtill ytterligare kommer, att ölet visat sig vara i stånd att förminska bränvinskonsumtionen, där det fritt får försäljas och är lätt tillgängligt, så må då hvarje verklig vän af nykterhetssaken befrämja eller åtminstone icke motarbета dess fria konsumtion.

Hvarje reformatiskt arbete måste, för att lyckas, taga hänsyn till de bestående förhållandena och noga vakta sig för att skatta åt ytterlighetsåtgärder, ty detta hämnar sig alltid. Dessa principer bör sträfvandet att minska alkoholförbrukningen äfven följa. För närvarande förefinnes inom landet, såsom redan en flyktig blick på statistiken visar, en stark förbrukning af alkohol, till allra största delen i form af bränvin och andra starka drycker. Att med ett slag förändra detta är alldeles ogörligt. Under sådana förhållanden kan väl lagstiftningen till en början icke gärna inslå någon annan väg än att söka ersätta de starka rusdryckerna genom det vida svagare ölet. I detta hänseende kunna flera andra länder tjena oss till förebild.

Hvad ölkonsumtionens storlek vidkommer, är den för närvarande icke hög i Finland, och vid en jämförelse med de kvantiteter som förtäras i Tyskland kan ölet hos oss aldrig få namn af en rusdryck. I nordliga Tyskland stiger förbrukningen i det närmaste till 90 liter per år och innevånare, i Bayern öfverstiger den t. o. m. 220 liter. Likväl kan väl ingen påstå, att den tyska nationen, som på alla områden af mänskligt arbete står i främsta ledet, är för-supen. I Finland åter, där förbrukningen knapt öfverstiger 10 liter per år och innevånare, väcker densamma redan farhågor och framkallar svåra restriktioner mot bryggeriindustrin.

Såsom stöd för den åsikt att ölet endast i ytterligt få fall åstadkommer alkoholism, få vi meddela följande statistik från Charité-sjukhuset i Berlin. Doktor *Siemerling* framhåller i Charité-Annalen, 16 årg. 1891, sid. 410, att nästan alla vid detta sjukhus inskrifna alkoholister, deliranter, epileptiker och sinnessvaga äro bränvinssupare, och att öl- och vindrinkare utgöra ett försvinnande litet antal. Bland 2,260 alkoholister, som intogos under de tre åren 1888—1890, voro endast 5, hvilkas moraliska och fysiska sjukdom icke framkallats af omåttligt njutande af bränvin. Härtill vilja vi tillägga, att i de allra flesta fall, där förtäring af öl synes hafva framkallat ett långt gånget rus, den berusade därjämte äfven förtärt bränvin eller andra spritdrycker. Den

som vill göra sig den mödan att utröna detta, skall gifva oss rätt. Ölet får oftast oförskyldt uppbära hvad bränvinet åstadkommit.

Af den utredning vi i det föregående lämnat framgår:

1:o att den finska bryggeriindustrin redan under nu existerande förhållanden befinner sig i ett svårt ekonomiskt läge;

2:o att den föreslagna förhöjda maltskatten svårligen kan afvältras på konsumenterna, utan måste bäras af bryggerierna själfva såsom en direkt skatt;

3:o att skatteökningen inom kort skall leda till flere bryggeriers ruin samt betydligt nedtrycka räntabiliteten för de öfriga; samt

4:o att, på grund af ölets förmåga att förminska bränvinsförbrukningen, den ekonomiska lagstiftningen i andra kulturländer utvecklats sig i den riktning, att ölförbrukningen underlättas eller åtminstone icke försvåras.

I januari 1894.

Bryggeriägare i landet.

HY VIKIN KAMPUSKIRJASTO

1150401314